

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

2026-03-31

Till Högsta domstolen
E-post: hogsta.domstolen@dom.se

Ansökan om resning i mål P 6985-25

Sökande

Svenska byggnadsvårdsföreningen
Eastmansvägen 35
113 61 Stockholm

Motpart

Uppsala kommun

Yrkande

Härmed ansöks om resning avseende Mark- och miljööverdomstolens beslut 2025-10-02 att inte ge prövningstillstånd i mål P 6985-25.

Vidare yrkas att verkställighet enligt mark- och miljööverdomstolens dom inte får äga rum.

Grunden för yrkandet

Mark- och miljödomstolens dom, som ej överprövats av Mark- och miljööverdomstolen, strider mot miljöbalken 3 kap 6 §.

Skälen för ansökan

1. Målet avser detaljplan för kvarteret Ubbo i Uppsala gamla stadskärna, i en av hela landets kulturhistoriskt och historiskt mest värdefulla och känsliga kulturmiljöer. Kvarteret är beläget i den del av Uppsala som inte omfattas av rutnätsplanen 1643. Enligt detaljplanen avses tre nya byggnader i två och fyra våningar uppföras. Kvarteret ligger intill det så kallade Kröningsstråket mellan domkyrkan och slottet, använt för de ceremoniella kröningarna av monarker under flera århundraden. En av de nya byggnaderna kommer att ligga längs med och intill stråket. Ett av Uppsalas få bevarade gårdshus från 1700-talet, beläget mitt i kvarteret, kommer att rivras. Området ingår i kärnan av riksintresset för kulturmiljövården för Uppsala stad [C 40 A].
2. Enligt 3 kap. 6 § miljöbalken skall områden som är av riksintresse för kulturmiljövården skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön. Av propositionen (prop. 1997/98:45) framgår att bestämmelsen vidare är avsedd att skydda sådana kulturmiljöer som dokumenterar olika utvecklingsperioder i vårt lands historia. Få områden torde som miljön

med domkyrkan, slottet, Carolina Rediviva och Kröningsstråket vittna om religion, kungamakt och universitetsväsende under många århundraden i vårt lands historia.

3. Mark- och miljödomstolen avslog överklagandena av detaljplanen. Domstolen hävdar att ”riksintresset är övergripande och inte definierat på ett entydigt sätt” (sid 19 i domen), vilket enligt domstolen ger större handlingsutrymme för kommunen. Det ligger i sakens natur att uttrycken för riksintressen är allmänt hållna. Det är först genom detaljplaneprocessen, när förändringens art är känd och dess påverkan kan bedömas, som riksintressets värden kan tydligt preciseras och fastställas i juridiskt bindande bestämmelser.
4. Riksantikvarieämbetet har i sitt yttrande till domstolen uttalat att detaljplanen medför påtaglig skada på riksintresset (yttrande 2024-10-01). Ett av uttrycken för riksintresset lyder: ”Gatumönster med medeltida drag och rester av oregelbundna tomter från tiden före 1643 års reglering”. Riksantikvarieämbetet utvecklar innebörden av uttrycket: ”Stadsplanestrukturen för kvarteret Ubbo och Odinslund präglas således huvudsakligen av en äldre stadsplan än större delen av Uppsala i övrigt. Det har sin upprinnelse i att den medeltida staden var lokaliserad runt de två kyrkorna Domkyrkan och Helga Trefaldighetskyrkan”, Riksantikvarieämbetet bedömer att ”Skadan uppkommer främst genom att den planerade bebyggelsens skala och placering skulle medföra att de riksintressanta uttrycken som gäller stadsplanestruktur före 1643 års reglering inte längre skulle vara möjlighet att uppleva och förstå”. Detta uttryck för riksintresset är tydligt både i miljön och på karta. Det är en felaktig grund för avslag att bland annat detta uttryck skulle vara otydligt.
5. Naturvårdsverkets allmänna råd om definition av påtaglig skada på riksintresset enligt 3 kap. 6 § miljöbalken beskrivs som att ”de allmänna råden är inte bindande” (sid 17 i domen). I propositionen till miljöbalken anges att ”med uttrycket *påtagligt kan påverka* [...] utesluts bagatellartad påverkan” (prop. 1997/98:45). Naturvårdsverkets rekommendationer om att endast obetydlig påverkan kan accepteras utgår från propositionstexten. Trots detaljplanens stora påverkan på miljön och denna tydliga inriktning i miljöbalken och trots att domstolen medger att det ”föreligger risk för att de kulturhistoriska värdena försvagas” (sid 21 i domen) avslås dock överklagandena vilket uppenbart strider mot lagen.
6. Mark- och miljödomstolen uttalar följande vad gäller rivningen av gårdshuset, ett av få bevarade gårdshus från 1700-talet: ”Rivningen av det s.k. brygghuset innebär att en sällsynt och därmed värdefull byggnad från 1700-talet försvinner. Rivningen utgör dock en del i en större plan som syftar till att skydda de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna i övrigt inom området samt att uppföra tre byggnader med hög arkitektonisk kvalitet och volymer som är anpassade till omgivningen” (sid 25 i domen). Mark- och miljödomstolens motivering är felaktig eftersom ett beslut om rivning av en kulturhistoriskt värdefull byggnad inte kan motiveras med åtgärder som avser skyddsåtgärder för andra byggnader och inte heller med att nya värden skapas.
7. Riksantikvarieämbetet anför ”Den tillkommande bebyggelsen kommer sammantaget att dölja den befintliga bebyggelsen och introducera en annan skala, ett främmande formspråk och en annan planstruktur som sammantaget raderar och försvårar läsbarheten av de ovannämnda uttrycken som ligger till grund för utpekande av riksintresset. Sammantaget uppstår därmed påtaglig skada på riksintresset.” Mark- och miljödomstolens resonemang är

uppenbart felaktigt och sker inte på laglig grund. Inte minst mot bakgrund av Riksantikvarieämbetets tydliga uttalande om påtaglig skada på riksintresset borde Mark- och miljööverdomstolen ha givit prövningstillstånd.

8. I målet om detaljplan för bostadsbebyggelse i Kvarteret Seminarieriet inom riksintresset för Uppsala stad upphävde Mark- och miljööverdomstolen 2014-03-24 kommunens beslut om detaljplanen med hänvisning till påtaglig skada på riksintresset (Mål P 8800-13). Domstolen hänvisade till att förskoleseminariet utgör en mycket värdefull helhetsmiljö med seminariebyggnaden, tjänstebostäder, park, trädgård och idrottsplan samt att anläggningen i princip är oförändrad, vilket gör den unik i sitt slag i landet. Detta resonemang borde vara ännu mera relevant för den unika historiska miljön i Uppsalas gamla stadskärna av nationell och internationell betydelse.
9. Sammanfattningsvis menar Byggnadsvårdsföreningen att ett genomförande av detaljplanen medför påtaglig skada på riksintresset och att mark- och miljödomstolens bedömning strider mot miljöbalken 3 kap 6 §. Argumenten för rivning av gårdshuset från 1700-talet är felaktiga; raderade kulturvärden kan inte motiveras med att nya värden skapas. Det är anmärkningsvärt att Mark- och miljööverdomstolen inte gav prövningstillstånd med hänsyn till bristerna i mark- och miljödomstolens dom. Eftersom ärendet handlar om ett kulturarv av omistligt kulturhistoriskt värde råder synnerligen starka skäl för en ny prövning, bland annat eftersom den rådande domen kan få en olycklig prejudicerande effekt för tolkningen av miljöbalken 3 kap 6 §. Mark- och miljööverdomstolen borde därför med hänsyn till ärendets stora vikt ha givit prövningstillstånd och upphävt mark- och miljödomstolens dom eftersom detaljplanen uppenbart strider mot 3 kap 6 § miljöbalken.
10. För att undvika skador bör detaljplanen inte få verkställas förrän frågan om resning är avgjord.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Ulrika Lindh
Styrelseordförande

Stephan Fickler
Verksamhetsledare

Kristina Berglund
Adj. styrelseledamot

Svenska byggnadsvårdsföreningen är en oberoende, ideell miljöorganisation med cirka 6000 medlemmar som grundades i samband med det av Europarådet utlysta byggnadsvårdsåret 1975. Föreningens ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård, byggnadskultur och hållbart byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv som resurs i samhällsutvecklingen samt att främja god kvalitet i nutida stadsplanering.